

Василь Габор

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5482-4529>

кандидат філологічних наук, старший науковий співробітник,
старший науковий співробітник

Науково-дослідного інституту пресознавства,
Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаніка
(Львів, Україна)
vsgabor@gmail.com

УДК 070:303.62](477.83/.86)"19"

ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕРВ'Ю У ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКІЙ ПРЕСІ МІЖВОЄННОГО ПЕРІОДУ

DOI 10.37222/2786-7552-2024-4-3

Проаналізовано тридцять п'ять інтерв'ю у західноукраїнській пресі міжвоєнного періоду з відомими суспільно-політичними і духовними діячами – Августином Волошиним, Юліаном Реваєм, Константином Грабарем, Ярославом Нечасом, Діонісієм Нярадієм, Андреем Шептицьким, письменниками й художниками – Ольгою Кобилянською, Богданом Ігорем Антоничем, Святославом Гординським, Софією Яблонською, Іриною Вільде, Степаном Левинським, Ярославою Музикою, Маргіт Сельською, Осипом Сорохтеєм, режисером Юрієм Августином Шерегієм та ін.; тематичні інтерв'ю, а також осмислено роль інтерв'юерів та їх вплив на якісний рівень публікацій.

Досліджено, що в західноукраїнській пресі міжвоєнного періоду активно публікувалися інтерв'ю (нерідко з фотографіями інтерв'ююваних чи репродукціями їхніх мистецьких творів) у таких виданнях, як «Діло», «Неділя», «Жінка», «Світ», «Назустріч», «Нова Хата», «Жіноча Доля», «Русинь», «Нова Свобода» та «Нова Сцена», які жанрово урізноманітнювали часописи, робили їх візуально привабливими і викликали в читачів велике зацікавлення.

Розкрито, що в західноукраїнських виданнях міжвоєнний жанр інтерв'ю був не лише популярним, а й надзвичайно різноманітним; інтерв'ю межувало із нарисом, витворюючи цікавий синтез жанрів; було монологом, а не діалогом; було таким, яке не відбулося; було колективним і мало колективного інтерв'юера (умовних читачів та співробітників редакції); інтерв'юйованими була група людей, але жодного імені учасника розмови не було названо; нагадувало театральну виставу чи радіоп'єсу; охоплювало широку тематику, а об'єктом розмови ставали резонансна постановка п'єси, дівчина з картини художника, безіменні втікачі з радянського «раю», одруження молодої кінозірки, обрання красуні, помаранчевий бум на ринку і навіть звичайний кінь.

З'ясовано, що в західноукраїнській пресі означеного періоду в інтерв'ю відомих журналістів, редакторів та письменників, зокрема Михайла Рудницького, Олени Кисілевської, Романа Голіяна, Василя Гренджі-Донського, Йосипа Бойчука, Володимира Бірчака, Ольги Дучимінської, Анатолія Курдидика, Хариті Кононенко, Василя Ткачука та ін., яскраво відображено настрої тогочасного культурного простору і місце проведення бесіди, відтворено динаміку розмови, психологічний і духовний світ інтерв'юйованих.

Ключові слова: західноукраїнська преса, інтерв'ю, інтерв'юер, інтерв'юваний, суспільно-політичні діячі, митці.

Постановка проблеми. Західноукраїнська преса міжвоєнного періоду є невичерпним джерелом у вивченні суспільно-політичних настроїв та глибшого пізнання життєвих і творчих граней видатних особистостей. Наприкінці 30-х рр. ХХ ст. помітне зацікавлення у пресі викликали насамперед: події в Карпатській Україні, постать Ольги Кобилянської, переможці літературних конкурсів та з'ява в літературі і мистецтві нових яскравих імен, зокрема Ірини Вільде, Софії Яблонської, Ярослави Музики, Осипа Сорохтея та ін. Саме вони ставали героями одного із динамічних газетних жанрів – інтерв'ю. В означений період інтерв'ю були популярними серед журналістів і читачів. Характерною особливістю були його жанрово-тематичне різноманіття та специфіка репрезентації на сторінках часописів.

Мета дослідження. Ми ставимо собі за мету комплексно дослідити жанрово-тематичні особливості інтерв'ю у провідних західноукраїнських періодичних виданнях міжвоєнної доби з відомими суспільно-політичними діячами, письменниками й митцями та різні тематичні інтерв'ю, з'ясувати авторство публікацій, які подавалися під різними псевдонімами й криптонімами та без підписів; охарактеризувати способи подання інтерв'ю на сторінках часописів, його синтез з іншими жанрами; осмислити вплив інтерв'юерів на якісний рівень публікацій.

Об'єкт дослідження – інтерв'ю, опубліковані на сторінках провідних західноукраїнських видань міжвоєнного періоду: у львівських – щоденній газеті «Діло», ілюстрованому тижневику «Неділя», двотижневику «Жінка», ілюстрованому журналі «Світ», двотижневику літератури, мистецтва, науки і громадського життя «Назустріч» та журналі для плекання домашньої культури «Нова Хата»; у коломийському часописі для українського жіноцтва «Жіноча Доля», ужгородській щоденній газеті «Русинь» та хустських – українському незалежному щоденнику «Нова Свобода» та місячнику театрального мистецтва «Нова Сцена».

Аналіз останніх публікацій. Інтерв'ю як жанр та динаміку його розвитку глибоко проаналізовано в працях українських дослідників преси М. Василенка (Василенко, 2006), В. Здоровеги (Здоровега, 2004), Ю. Казімової (Казімова, 2018), І. Михайлина (Михайлин, 2011), О. Чекмишева (Чекмишев, 2004), інтерв'ю як об'єкт співавторства та місце інтерв'ю як чинник пам'яті – в публікаціях К. Афанасьєвої (Афанасьєва, 2003) і Н. Гончарової (Гончарова, 2019) та ін., а методичні поради щодо підготовки і проведення інтерв'ю вміщено в посібнику «Техніка інтерв'ю» (Сарбі & Лазарєва, 2003).

Методи дослідження. У дослідженні використано такі методи: системний – для з'ясування особливостей інтерв'ю на сторінках західноукраїнської преси міжвоєнного періоду, аналітичний – для вивчення особливостей інтерв'ю та його синтезу з іншими публіцистичними жанрами, описовий – для характеристики місць проведення інтерв'ю.

Виклад основного матеріалу. У західноукраїнській пресі міжвоєнної доби серед багатьох газетних жанрів особливо яскравим було інтерв'ю. «Молодомузівець» С. Чарнецький

зараховував інтерв'ю до тогочасних трендових жанрів. З цього приводу він писав: «Треба плисти з духом часу і за струєю моди. Тепер в моді репортажі, інтерв'юви, “розвідки” з видними людьми» (1936). Натомість О. Дучимінська ставилася до інтерв'ю дуже критично. Вона вважала, що всі т. зв. «інтерв'ю» зазвичай не є щирими, тож до бесіди з Іриною Вільде додала, що простота і скромність письменниці «прямо розброює», тому і вирішила опублікувати їхню принагідну розмову, яку, «як хто хоче, може назвати собі й інтерв'ю» (1936).

Насамперед читацький інтерес викликали актуальні суспільно-політичні події та непересічні тогочасні постаті. Зокрема, серед широкого кола інтерв'ююваних були провідні суспільно-політичні та духовні діячі Західної України – прем'єр-міністр Карпатської України А. Волошин, міністр Ю. Ревай, губернатор Підкарпатської Русі Константин Грабар, міністр федеративної Чехословацької Республіки і великий приятель закарпатських українців Я. Нечас, єпископ Д. Нярадій, митрополит Андрей Шептицький, режисер Ю. А. Шеретій, відомі західноукраїнські письменники та художники старшої і молодшої генерацій – Ольга Кобилянська, Софія Яблонська, Ірина Вільде, Степан Левинський, Святослав Гординський, Галина Журба, Богдан Кравців, Ярослава Музика, Маргіт Сельська, Осип Сорохтей та ін. У цей період інтерв'ю було настільки популярним, що об'єктом розмови ставали резонансна постановка п'єси, відпочинок митців, дівчина з картини художника, безіменні втікачі з радянського «раю», одруження молодої кінозірки, обрання красуні, помаранчевий бум на ринку і навіть гнідий кінь Мундик у фейлетоні Тиберія Горобця (псевдонім С. Чарнецького).

Безперечно, що якісному рівню інтерв'ю насамперед сприяло те, що його проводили відомі і досвідчені українські журналісти, редактори та письменники, як-от: Михайло Рудницький, Володимир Бірчак, Олена Кисілевська, Роман Голян, Василь Гренджа-Донський, Йосип Бойчук (під псевдонімом Остап Сірко та криптонімом О. Б.), Ольга Дучимінська, Анатоль Курдик, Ірина Гургула, Харитя Кононенко (під криптонімом Х. Р-тя), Василь Ткачук та ін. Нерідко публікації доповнювалися фотографіями інтерв'ююваних чи репродукціями їхніх мистецьких творів, що робило саме інтерв'ю і періодичне видання, у якому воно

друкувалося, візуально привабливим і викликало помітний інтерес читачів.

Наприкінці 30-х рр. ХХ ст. у центрі уваги західноукраїнської преси були Карпатська Україна та її діячі. Державотворчі процеси в молодій державі викликали надзвичайно велике зацікавлення читачів, будили їх до боротьби за соборність України. Апогеєм цієї боротьби стало проголошення Карпатської України, тому інтерв'ю з провідними діячами краю, зокрема прем'єр-міністром Карпатської України А. Волошином, єпископом Д. Нярадієм, міністром Ю. Реваєм та ін., були завжди актуальними. Тож ми свідомі того, що основний акцент в аналізі інтерв'ю із суспільно-політичними діячами змістили саме на терени Карпатської України.

Нам вдалося з'ясувати, що інтерв'ю із суспільно-політичними і духовними діячами систематично містилися в західноукраїнських періодичних виданнях, іноді вони публікувалися одночасно у двох чи декількох часописах. Зокрема, інтерв'ю Р. Голяна з новим губернатором Підкарпатської Русі К. Грабарем було опубліковане в щоденній газеті «Діло» (1937. Ч. 244. 5 листоп.) п. н. «“З народом – за народ!”». Губернатор Підкарпатської Русі п. Константин Грабар з'ясує своє становище (Від нашого спеціального кореспондента)» та ілюстрованому тижневику «Неділя» (1937. Ч. 43. 7 листоп.) п. н. «“З народом – за народ!”»: Губернатор Підкарпатської Русі Константин Грабар зясує нашому редакторові своє становище. Спеціальна кореспонденція». Відмінність між публікаціями полягала тільки в тому, що в ілюстрованому тижневику «Неділя» інтерв'ю доповнене фотографією К. Грабара з його автографом, що візуально збагачувало видання.

Аж у декількох часописах було опубліковане інтерв'ю американського редактора газети «День» із чеським суспільно-політичним діячем Я. Нечасом. Зокрема, в ужгородській щоденній газеті «Русинь» містився «Розговор редактора “День” с инж. Я. Нечасом извѣстным чеським писателем, о Подкарпат. Руси, о актуальных политических вопросах нашей краины» з такою редакційною приміткою: «П. Я. Нечас дав з ласки своѣ нашой редакції, до диспозиції слѣдующій интервью, чтобы одночасно появил ся и в нашой газетѣ. Один коротенькій выѣмок из сего цѣкавого интервью принесли мы уже в 50 числѣ з “Práva Lidu”» (1923. Ч. 57. 25 апр.; Ч. 58. 26 апр.).

На сторінках західноукраїнської преси міжвоєнної доби інколи містилося одночасно декілька інтерв'ю, як-от «Чотири розмови» [«Інтерв'ю з паном міністром Юлієм Реваєм»; «У пана прем'єра о. д-ра Августина Волошина»; «Інтерв'ю з начальником Міністерства шкільництва паном Штефаном»; «Інтерв'ю з панями, членами Жіночого Союзу»] авторства В. Бірчака (Діло. 1939. Ч. 5. 7 січ.) та «Наші розмови з лавреатами» [«Розмова з поетом-містиком» (із Святославом Гординським); «Інтерв'ю, якого не було» (із Галиною Журбою); «Поет, що не хоче писати поезій» (із Богданом Кравцевим) та «15 хвилин розмови зі С. Левинським»] авторства М. Рудницького (Назустріч. 1934. Ч. 3. 1 лют.). Однак домінуючими були окремі інтерв'ю. Так, на сторінках тижневика «Неділя» містилася «Розмова з Прем'єром Карпатської України» спеціального кореспондента газети Р. Голяна (1938. Ч. 47. 4 груд.). У її назві не зазначалося імені й прізвища прем'єра А. Волошина, однак на першій сторінці часопису редакція опублікувала його світлину з підписом «Недуга прем'єра Карпатської України» (1938. Ч. 47. 4 груд.).

На шпальтах західноукраїнських видань трапляються іноді передруки інтерв'ю з інших видань. Такою є публікація М. Голубця (під криптонімом М. Г.) «Владика-громадянин» у тижневика «Неділя» (1930. Ч. 6. 10 лют.). У ній не зазначено жанру, але фактично вона є передруком інтерв'ю з варшавського щоденника «Dzień Polski» без подання імені польського інтерв'юера. До цієї публікації М. Голубець написав вступне слово, у якому окреслив наступ польської влади на культурно-національне й політичне життя українців, безцеремонне закриття православних церков на Холмщині й Підляшші та акцію нібито законної «ревіндикації» («повернення майна») православних церков і монастирів на Волині. Отож, у погоні за союзниками, щоби пожвавити акцію «ревіндикації», зазначав М. Голубець, польські газетярі звернулися й до митрополита Андрея як одного із чоловічих подвижників унії. Однак уже заголовок публікації – «Владика-громадянин» – засвідчував позицію митрополита Андрея щодо цього питання.

Зазвичай інтерв'ю із суспільно-політичними діячами мало діловий і серйозний характер. Однак трапляються і винятки, коли інтерв'юери заторкували винятково приватне життя інтерв'ююваних. Такою є розмова В. Бірчака з прем'єром

А. Волошином, у якій журналіст розпитував співбесідника про здоров'я та втрачене під час транспортування вино з його винниць (Бірчак В. Чотири розмови. Діло. 1939. Ч. 5. 7 січ.). Певною мірою такого плану інтерв'ю було пов'язано з тим, що воно містилося в «різдвяному» номері «Діла», себто мало святково-розважальний характер.

Характерними особливостями багатьох інтерв'ю із суспільно-політичними діячами було й те, що автори намагалися розповісти про місце проведення розмови й інтер'єр, у якому вона відбувалася, та змалювати психологічний портрет інтерв'юваного і його реакцію на незручні запитання. Для авторів важливими були також опис шляху до інтерв'юваного та обставини, у яких завершувалося інтерв'ю. Так, Р. Голіян розпочав бесіду з прем'єром А. Волошином з опису будівлі уряду Карпатської України та його внутрішнього інтер'єру. Автор підкреслював зокрема, що над будинком повівав великий жовто-блакитний прапор, а при вході стояла почесна військова варта; що канцелярія, секретаріат та урядові апартаменти прем'єра містяться на першому поверсі, а їхній інтер'єр був скромним і водночас вибагливим: стильні меблі, глибокі шкіряні фотелі, грубі червоні хідники, килими.

«Рух великий. [...] А при цьому все довкола надихане атмосферою поваги і якоїсь сердечности... – підкреслював Р. Голіян. – І ось стою нарешті перед прем'єром о. Волошином. Здавня знайоме, добряче, усміхнене обличчя, тільки очі помітно втомлені й устиск руки більш нервовий, сильніший, твердіший. ...Сидимо в глибоких фотелях у кабінеті прем'єра, о. Волошина» (Неділя. 1938. Ч. 47. 4 груд.).

На шпальтах «Діла» трапляються інтерв'ю, які нагадують монологи. Зокрема, таким є інтерв'ю В. Гренджі-Донського з прем'єром Карпатської України п. н. «Розмова з прем'єром др. А. Волошином» (Нова Свобода. 1938. Ч. 131. 7 груд.). Після номінування другого уряду Карпатської України автор звернувся до прем'єра з питаннями щодо подальших планів влади: «Його Ексцеленція, пан премер з усмішкою здорового оптимізму прийняв мене і для преси та широкого загалу нашого громадянства був ласкавий заявити наступне...» – і далі наводив міркування А. Волошина про плани уряду.

Монологом є також розмова автора під криптонімом Д-р (он) із послом В. Залозецьким, опублікована п. н. ««Гуцул

не сміє бути зрадником». Розмова нашого кореспондента з буковинським послом д-ром Залозецьким з приводу авантури на виставі «Зрадник»» (Діло. 1937. Ч. 5. 7 січ.). На початку розмови інтерв'юер розповів, як зустрівся з д-ром В. Залозецьким, головою буковинської «Української Національної Партії», в його «домашнім музею», і як гостинний господар, не відриваючись від своєї роботи, «оповів нам... про всякі актуальні справи». Так непомітно розмова зійшла на голосну подію на чернівецькому ґрунті – сутичку між українськими студентами та членами однієї «ідеологічної групи» після вистави драми «Зрадник» п. Ілярія Карбулицького про те, що гуцул не може бути зрадником. З цього приводу «зволив п. д-р Залозецький подати для “Діла” ці свої замітки», – зазначив інтерв'юер і містив надіслані до редакції цікаві і глибокі міркування посла, які фактично є монологом, а не діалогом (1937. Ч. 5. 7 січ.).

Як ми вже зазначали вище, інтерв'юери завжди намагалися відтворити настрій, в якій проводилось інтерв'ю. Зокрема, В. Бірчак писав: «Як я зайшов до пана прем'єра о. д-ра Волошина, не пишу, це було описане вже в кількох розмовах. Пан прем'єр сидів при своїм бюрку й ласкаво усміхнувся, витаючись зі мною. Я показав листа від редакції “Діла” і згадав, у якій справі приходжу...».

В. Бірчака більше цікавило приватне життя А. Волошина, тож на запитання прем'єра: «Що бажаєте знати?» відповів, що не хоче розмовляти ні про політику, ні про торгівлю, ні про іншу іншу державну справу – про все це йшлося у кожному інтерв'ю з прем'єром. «Я поставив би вам перше питання: Як ваше здоров'я? Подивляю вашу енергію і велику охоту до праці» (Діло. 1939. Ч. 5. 7 січ.).

Р. Голянів в інтерв'ю із прем'єром А. Волошином насамперед намагається з'ясувати питання щодо юридичної назви молодій держави – Карпатська Україна – у складі федеративної Чехословацької Республіки. Тож почув з перших вуст детальне роз'яснення, що назву «Карпатська Україна» поки що можна використовувати в «неофіційних виявах та еунуціаціях», а офіційно затвердить її майбутній сойм, у чому А. Волошин не мав жодного сумніву. А. Волошин висловив також невдоволення, що за кордоном є чинники, які стверджують, що нова назва «Карпатська

Україна» «носить у собі вже самим своїм звуком якісь зародні т. зв. ...ірредентизму». «Бо хіба, заперечуючи назву народу, можна заперечити його існування?» – запитував А. Волошин і вважав, що вже сама назва малої, пацифістично налаштованої Карпатської України лякає декого ірредентизмом, а сама акція насамперед спрямована проти найсвятішого права кожного народу на самовизначення (Неділя. 1938. Ч. 47. 4 груд.).

А ще раніше в багатьох інтерв'ю західноукраїнські журналісти намагалися з'ясувати важливе питання щодо приналежності Підкарпатської Русі, а відповідно і закарпатського автохтонного населення (яке офіційно називалося підкарпатськими русинами) до України й українського народу. В цьому контексті цікавими є два інтерв'ю Р. Голіяна з чеським міністром Я. Нечасом і губернатором Підкарпатської Русі К. Грабарем. В обох публікаціях містилися характеристика співрозмовників та місце проведення інтерв'ю. У першому інтерв'ю Р. Голіяна розповідав, що мав нагоду зустрітись і поговорити з п. Я. Нечасом, міністром суспільної опіки Чехословацької Республіки, у Празі, у «Сполеченськім Клубі». На думку кореспондента, з усіх членів уряду міністр Я. Нечас був найкраще поінформованим про українські справи загалом і на Підкарпатській Русі зокрема. Кореспондент підкреслював, що п. Я. Нечас добре знав Закарпаття: перевдягнений у селянський одяг, сходяв увесь край, «придивлявся до людей і відносин та зрозумів багато дечого, що до нині ще не можуть зрозуміти його кабінетні товариші» (Діло. 1937. Ч. 5. 7 січ.). А ще Р. Голіяна додав, що вони швидко перейшли з чеської мови на українську, якою міністр Я. Нечас говорив майже бездоганно.

Це інтерв'ю викликає зацікавлення й тим, що бесіда Р. Голіяна з міністром Я. Нечасом велася дуже динамічно, а інтерв'юований не лише відповідав на запитання, а й, своєю чергою, сам запитував інтерв'юера. Зокрема, кореспонденту хотілося почути від Я. Нечаса особисте підтвердження, що Підкарпатська Русь має український національний зміст і характер. Міністр схвально відповів і додав, що це давно підтвердили й чеські науковці. То чому ж тоді празький уряд все підходить до Закарпаття як до країни з неокресленим національним обличчям? – не вгавав інтерв'юер. Чеський політик відповів запитанням: чи на погляд громадської думки в Галичині чехословацький уряд повинен

навчити закарпатських русинів бути українцями? Саме так, вважав інтерв'юер, бо в Галичині усе надіялися і надіються, що саме в умовах чехословацької, справжньої, демократії відродиться українське Закарпаття. На що співрозмовник зауважив, що це може видаватися дивним, але «інгеренція» (втручання) уряду в цій справі є обмежене саме засадами демократії. І допоки якийсь політичний рух не суперечить чехословацьким законам, не є зрадою держави, доти його не будуть обмежувати чи ліквідувати. Такою є справа і з москвофільством на Закарпатті. Однак інтерв'юер і далі не заспокоювався. Він стверджував, що москвофільська робота на Закарпатті не є волею мас, а є виявом москвофільської агітації згори, яку ще й підтримує адміністрація. Міністр Я. Нечас як політик не погоджувався з таким твердженням, бо не вірив у тенденційний підхід адміністрації в цьому питанні, хоч саме москвофільство вважав переломною недугою нашого народу, спадщиною століть неволі. Динаміка і гострота діалогів цього інтерв'ю повністю захоплює. Додамо, що автор дав до інтерв'ю декілька підзаголовків: до першої частини розмови – «Закарпаття є українське», до другої, у якій йшлося про негативну роль москвофільства на Закарпатті, – «Проти інтересів держави...», а для третьої взяв слова Я. Нечаса – «На автономію за скоро...», які точно передають суть розмови (Діло. 1937. Ч. 5. 7 січ.).

Подібним за динамікою є й інтерв'ю Р. Голяна з новим губернатором Підкарпатської Русі К. Грабарем. На початку розмови кореспондент стисло охарактеризував суспільно-політичну ситуацію в краю і тонко змалював психологічний портрет закарпатського «ресортового політика», який був мужем довір'я Праги на Закарпатті, навіть сильнішого від довір'я в самому краї. Цього автохтонного політика, підкреслював Р. Голян, ще донедавна називали на Закарпатті «вигідною особою для Праги», «вигідною, бо політично безбарвною... і компромісовою до безнадійности», а політична опінія призначала йому роль маріонетки в руках всесильного на Закарпатті крайового віцепрезидента д-ра Ярослава Мезніка. Однак губернатор К. Грабар виявився зовсім несподівано особою «в засадничих справах впертою і послідовною», а найважливіше – активно, констатував Р. Голян.

Р. Голян вдало передав і дружній настрій під час інтерв'ювання. «Сідаємо. Виймаю свій невідступний бльокнот. Губернатор

сміється: / – Знову записки! / – Це тільки для найважливіших точок, пане губернаторе, – відповідаю і також сміюся. Настрій для інтерв'ю виймово добрий. – Чи можу питати?..» (Неділя. 1937. Ч. 43. 7 листоп.).

Окрім запитання, як К. Грабар уявляв свою політичну діяльність на Закарпатті як губернатор, Р. Голяна цікавила проблема москвофільства в краю, приналежність автохтонного населення до українського народу та ким себе вважав за національністю К. Грабар. Відповіді губернатора часто були не лише емоційними, а різкими, на зразок: «Це так з вашої точки погляду»; «Думаю, що ваш підхід неправильний»; «Знаю, що хочете сказати, і не хочу дискутувати на цю тему»; «Ви знову своє».

Зокрема, неправильним підходом вважав К. Грабар твердження інтерв'юера, що дійсно українці становлять меншість Підкарпатської Русі. «Не йде тут про Українців, а про карпаторуське населення краю», – відповів К. Грабар. Як політик він дотримувався думки, що «українізм годі інтерпретувати інакше, як суто політичний і сепаратистичний рух, як ідеологічну течію, що не дається відлучити від поняття соборної самостійності». Бо «не може бути державно-співтворчого українізму в рамках іншої держави, як українська» (Неділя. 1937. Ч. 43. 7 листоп.).

Дуже часто в інтерв'ю, зокрема Р. Голяна, містилися підсумкові висновки. Слухаючи А. Волошина про плани уряду Карпатської України, автор так підсумував їхню розмову: «Отже дивитесь, Ексцеленціє, оптимістично у майбутнє Карпатської України?». – «Не так оптимістично, як тверезо», – відповів прем'єр.

Розмову з новим губернатором Підкарпатської Русі К. Грабарем Р. Голян закінчив такими роздумами: «“Яка тяжка і складна, а проте яка радісно-надійна є закарпатська дійсність...” – думав я сходячи вниз по широким мраморних сходах палати Краєвого Уряду. / На сквері перед палатою було соняшно і тихо» (Неділя. 1937. Ч. 43. 7 листоп.).

Інтерв'ю Р. Голяна з прем'єром А. Волошином закінчувалося також «сонячним» настроєм: «Виходжу з будинку прем'єрського уряду. Вулицею машерує відділ “Карпатської Січі”. Молоді, бадьорі, весело усміхнені хлопці. На дворі соняшно і тепло» (Неділя. 1938. Ч. 47. 4 груд.). А інтерв'ю з міністром Я. Нечасом

Р. Голяян закінчив таким пасажом: «Мін. Нечас є приятелем нашого народу. Шкода тільки, що цих приятелів, коли іде про Закарпаття, маємо в Чехословаччині так мало» (Діло. 1937. Ч. 5. 7 січ.).

Інтерв'юери дуже часто відображали перебіг розмови та її несподіване закінчення. Так, розмову Р. Голяяна з А. Волошиним перебив один із секретарів, повідомляючи прем'єра про домовлену телефонну розмову з Прагою, даючи зрозуміти інтерв'юєру, що на цьому його авдієнція закінчилася.

«Підіймаюся. / – Вертається до Львова? – питає прем'єр, простягаючи до мене з усміхом руку. – Вітайте всіх знайомих. А в першу чергу Е. Митрополита Шептицького...» Після цих слів прем'єр А. Волошин задумався на хвилину і додав: «Бо знаєте, ваш Митрополит все був мені життєвим дороговказом. Ця людина все зуміла втримати рівновагу між розумом і серцем... І вона зглибила, як ніхто інший, суть патріотизму, якого сила не в словах, а в ділах...» (Неділя. 1938. Ч. 47. 4 груд.).

Тут доречно згадати републіковане інтерв'ю з митрополитом А. Шептицьким. На запитання польського журналіста, чи Його Ексцеленція є «за слушністю та корисністю ревіндикації», митрополит Андрей відповів: «Саме я б сказав щось зовсім відмінне...». На його думку, «більше треба глядіти на душі, які моляться, як на святині, в яких моляться». А на аргументацію польського журналіста, що російський уряд свого часу хитрощами й силою відібрав від українського населення Волині уніатські святині, тому закономірно, що їх треба повернути католикам, митрополит Андрей переконливо відповів, що народові, який пів століття тому стільки насильства витерпів у своїй совісті і який у своїй простоті чи людському безсиллі не міг чи не вмів молитися деінде в рідному обрядові, а тільки в тих церквах, такому народові не треба навіть якоюсь притокою дати відчутти, що йому завдається нове насильство. Бо, згідно зі східним обрядом, ці сільські церкви належать до цього люду. Адже в тих церквах люди приймали хрещення і молилися, біля них ховали покійників, а в стінах своїх святинь зберігали те, що для народа є найсильнішим – «віру батьків» (Неділя. 1938. Ч. 47. 4 груд.).

Однак повернемося до інтерв'ю В. Бірчака з прем'єром А. Волошиним. Через те, що воно готувалося до Різдваєних свят, В. Бірчак уплів у розмову історію про токайське вино, яким свого

часу смакували гості А. Волошина, і як згодом прем'єр перевіз вино із своїх винниць із села Селишки спочатку до Ужгорода, а звідти до Невицького та Хуста, і як під час транспортування кілька гектолітрів пропало, тобто одна бочка скотилася з авта і розбилася... На це прем'єр махнув тільки рукою: «– І про це хочете писати? [...] Але це все пусте». Бо для А. Волошина головним було, щоб «наші державні діла йшли добре!» (Діло. 1939. Ч. 5. 7 січ.).

На перший погляд, «передріздвяна» розмова про вино видається і справді «пустою», несуттєвою, але вона містить додаткову інформацію про одне із джерел прибутку А. Волошина, який усе життя активно займався благодійністю, утримував в Ужгороді сиротинець і видавав газети і підручники. А завдяки цій «передріздвяній» бесіді про токайське вино і сам А. Волошин стає для читачів близьким, людянішим.

У добу Карпатської України цікаві інтерв'ю із суспільно-політичними і духовними діячами містилися на сторінках «Нової Свободи». Зокрема, Йосип Бойчук (під псевдонімом Остап Сірко та криптонімом О. Б.) у 1939 р. опублікував інтерв'ю з провідником Українського Національного Об'єднання Федором Реваєм (ч. 27, 33), міністром Юліяном Реваєм (ч. 33), кандидатом у послы до сойму від національної групи румунів о. Григорієм Мойшем (ч. 29), з послом А. Ернестом Ольдофредієм від національної групи німців (ч. 34) та ін.

Й. Бойчук, як і інші автори аналізованих інтерв'ю, також приділив помітну увагу опису власного настрою перед розмовою. В інтерв'ю з міністром Юліяном Реваєм п. н. «Довголітня боротьба за наші національні святощі не пішла марно» (Нова Свобода. 1939. Ч. 33. 10 лют.) він так описав очікування зустрічі: «Тільки хвилинку треба було мені зачекати в передпокої кабінету. Пан міністер через свого особистого секретаря, пана Вашка, переказав, що мене негайно прийме, тільки закінчує статтю для “Нової Свободи”. З радістю чекаю. Буде й стаття, буде і інтерв'ю. Вийшов на коридор закурити. Аж ось відчиняються двері. Пан міністер Юліян Ревай особисто зве мене до себе».

Невимушено розпочалася і розмова із запрошення міністра: «– Прошу закурити, пане редакторе, – запрошує до столу, – я знаю, що так вам ліпше буде писатися... Ви напевно в справі виборів». У розмові насамперед підкреслена важливість результатів майбутніх

виборів до сойму Карпатської України, які, на думку Ф. Ревая, мали засвідчити «український характер нашої землі, нашого народу» (Нова Свобода. 1939. Ч. 33. 10 лют.).

В. Гренджа-Донський до інтерв'ю з єпископом Д. Нярадієм п. н. «Священник не сміє відтягатися від культурної праці! Карпатська Україна буде мати самостійний гр. кат. Єпископат! (Розмова з Преосвященним Владикою Др. Д. Нярадієм)» помістив розлогу розповідь про зустріч із Д. Нярадієм у новій резиденції та стисло описав свого співрозмовника: «Новий архипастир Карпатської України є надзвичайно симпатичним. Хоч вже була пізна пора, велів ласкаво мене прийняти і на протязі майже двох годин нашої розмови, живо цікавився він всім, що на нашій рідній землі робиться» (Нова Свобода. 1938. Ч. 136. 13 груд.). Автор детально переповів, що вони з єпископом розмовляли про просвітянсько-освітню працю на селі, видавничу діяльність та друкарню василіян. «Після цього прийшла черга на моє інтерв'ю і я осмілюся поставити Преосвященному три питання», – такими словами підсумував вступ В. Гренджа-Донський. А далі йшли запитання, які спогади залишилися в Д. Нярадія про Пряшівщину, як він уявляє майбутнє єпархії та працю духовенства на селі.

В. Гренджа-Донський цікаво завершив інтерв'ю пасажем: «Виходжу з резиденції з тою думкою, що на протязі сто років не мали греко-католицькі вірники такого Владики; аж тепер дочекалась Карпатська Україна правдивого пастиря гр.-кат. церкви, якому доля нашого народу дійсно лежить на серці» (Нова Свобода. 1938. Ч. 136. 13 груд.).

В окрему групу, найколеритнішу за формою подання, можна умовно об'єднати інтерв'ю з письменниками, художниками, режисерами, тематичні інтерв'ю, коли об'єктом розмови ставали резонансна постановка п'єси, дівчина з картини художника, безіменні втікачі з радянського «раю», одруження молодої кінозірки, обрання красуні, помаранчевий бум на ринку тощо. І тут «королем» інтерв'ю в західноукраїнській пресі міжвоєнного періоду можна сміло назвати М. Рудницького. Свого часу він навчався у Сорбонні, захоплювався французькою пресою і у статті «Часописи» звертав увагу не лише на стиль письма тогочасних журналістів і їхню віртуозність у жанрі інтерв'ю, зазначаючи, що французи є митцями стилю, а в журналізмі –

митцями інтерв'ю (Воля. Відень, 1920. Т. 4. Ч. 9. 27 листоп. С. 436). Тож і сам М. Рудницький плідно використовував цей жанр у власній творчості. З великим зацікавленням читаються його інтерв'ю з письменницями Софією Яблонською та Іриною Вільде, з художниками Ярославою Музикою, Маргіт Сельською й О. Сорохтеєм, творчість яких мала в той час широкий розголос. Скажімо, коли до Львова приїхала письменниця-мандрівниця Софія Яблонська, М. Рудницький одразу ж скористався нагодою взяти в неї інтерв'ю й опублікувати в часописі «Назустріч» п. н. «З Китаю до Львова і назад. Розмова з Софією Яблонською». Він з іронією зазначав, що день у Софії Яблонської поділений, як у чужинного делегата, що приїхав на важливі перемовини «у справі автономії або імпорту білих слонів». І далі підкреслював: «Застаємо її з легко перехиленою головою, обтяженою клопотами слави на львівському ґрунті: відчити, запросини на вечері (і то з вином!), пропозиції інтерв'ю і статей». Жвава бесіда точилася довкола мандрів Софії Яблонської, її відваги та сприйняття змін у Львові. Захоплений сміливістю мандрівниці, автор час від часу додавав в інтерв'ю вкраплення на зразок: «Яблонська не має ні трохи з тої самовпевненої, задиркуватої мандрівниці, що на все має приготований жест і слово; можна б сказати, що вона у розмові навіть трохи занадто стримана» (Назустріч. 1935. Ч. 5. 1 берез.).

А до інтерв'ю з Іриною Вільде М. Рудницький подав епатуючий заголовок «Еротика, патріотизм, плани на майбутнє. Розмова з Іриною Вільде» (Назустріч. 1936. Ч. 3. 1 лют.). Він вів бесіду у третій особі: «Представник нашого журналу звернувся до пані Ірини Вільде – єдиної нагородженої цього року “Т-вом письменників і журналістів” за дві книжки, видані нею в 1935 р. (“Химерне серце” і “Метелики на шпильках”), а саме відзначені другою нагородою, щоб вона ласкаво відповіла йому на кілька питань». Насамперед М. Рудницький поцікавився в авторки, як сприймає закиди, що в її книжках багато еротики. Письменниця зізналася, що в своїх писаннях вона далека від еротики, поки що її охопив «якийсь неспокій за людське серце»... Так само спокійно відповіла авторка на запитання інтерв'юера щодо звинувачення, що в її творах відсутній патріотизм. Частина її відповіді інтерв'юер навіть виділив жирним шрифтом: «...**національні питання не знаходять зображення в моїх книжках не тому, що в мене нема**

зрозуміння для них, не тому, що мене не болить і недоля мого народу, не тому, що я не радію його досягненнями, але тому, що вважаю своє перо ще заслабе, щоб могло гідно торкнутися цих справ. Тільки тому» (Назустріч. 1936. Ч. 3. 1 лют.).

Інтерв'ю опубліковано без зазначення авторства інтерв'юєра, але ним був саме М. Рудницький, редактор часопису «Назустріч». До публікації містилася світлина Ірини Вільде.

Як ми зазначали, М. Рудницький був незаперечним майстром інтерв'ю, отож, щоб досягнути невимушеності у розмові, він вдавався і до хитрощів. Так, в інтерв'ю з обраною красунею М. Чижовичівною, опублікованому під криптонімом ор. ор. і п. н. «Нововибрана красуня» на сторінках «Діла», він зазначав, не мав сміливості сказати їй, з якого приводу прийшов до неї, і додавав: «Так краще, нехай не знає, що ця розмова “підє до газет”», може свобідніше скаже свої правдиві вражіння» (Діло. 1934. Ч. 39. 14 лют.).

Інтерв'ю із Софією Яблонською й Іриною Вільде провели також Олена Кисілевська п. н. «У Соні Яблонської» (Жіноча Доля. 1935. Ч. 4. 15 лют.) та Ольга Дучимінська п. н. «У цьогорічної лавреатки» (Нова Хата. 1936. Ч. 3. 1 лют.), які цікаво порівняти з розмовами М. Рудницького. Одразу зазначимо: якщо інтерв'ю Ольги Дучимінської відповідає жанровим ознакам, то публікацію Олени Кисілевської можна означити як нарис з ознаками інтерв'ю. Однак цей синтез жанрів видається нам дуже цікавим і плідним у західноукраїнській пресі міжвоєнного періоду, про що детальніше вестимемо мову згодом.

Олена Кисілевська розпочала публікацію розлогим вступом, хто познайомив її з Софією Яблонською, та описом поїздки до неї в Криницю, сумнівом, чи добре зробила, що не домовилася про зустріч задалегідь, розпитуванням, де може знайти мандрівницю, і як вперше побачила її: «Так. Це вона. Ця сама струнка постать. Ці гарні, карі, розумні очі. Волосся дивне: чорне, але з якимсь мідяним відблиском, чорно-каштанувате» (Жіноча Доля. 1935. Ч. 4. 15 лют.). Олена Кисілевська детально описала й робочий стіл мандрівниці з масою паперів, образів, альбомів, додаючи, що з цих розсипаних спогадів-листочків мають викристалізуватися тексти подорожей по широкому світі. А далі розмова точилася довкола мандрів Софії Яблонської, які мови знає і як знаходила

порозуміння з китайцями тощо. Фактично Олена Кисілевська як журналістка-інтерв'юерка з'ясовувала цікаві випадки з життя мандрівниці. А завершила публікацію розповіддю про прогулянку з Софією Яблонською й бесідою під час неї та своєрідним резюме: «Сніг, смерічки низько поспускали обтяжене ним гілля. Моя товаришка 6 літ не бачила снігу-зими. Раділа, що вона цього року така гарна. Так і останеться рідний край в пам'яті в дорогих льодових самоцвітах-кришталах. Може, знову на довгі літа, бо до цього далекого Китаю прив'язує нашу подорожничку не тільки інтерес, але й серце...» (Жіноча Доля. 1935. Ч. 4. 15 лют.). Публікація доповнена фотографією Софії Яблонської, на якому вона виглядає, мов кінозірка.

Ольга Дучимінська також розпочала інтерв'ю з Іриною Вільде описом редакції «Жіночої Доли», в якій працювала авторка «Метеликів на шпильках» і «Химерного серця», але цього разу вирішила відвідати її вдома, щоб «побачити її в ролі “мами”»: «Застаю її зі сином на руках. Витає мене добре знаний усміх, але цим разом він зовсім інший, як у редакції. Це усміх матері, що на руках тримає дитину». А далі розмова точилася довкола книг, нагороджених другою літературною премією ТОПЖу. До публікації містилося фото Ірини Вільде.

Синтезом нарису та інтерв'ю можна розглядати також публікацію М. Рудницького «Карикатурист у карикатурнім середовищі: знайомість з О. Сорохтеєм» (Світ. 1926. Ч. 19/20. 15 жовт.). Розпочав її автор роздумами про Львів, який «повірів давно, що є галицьким Парижем», але львів'яни й далі живуть традицією і «парижаніють» та з вибачливим співчуттям слухають у кав'ярнях письменників чи артистів, які приїхали з провінції. Саме у кав'ярні він познайомився з О. Сорохтеєм.

«Не чули ніколи? Прошу не соромитись. Це не перше і не останнє прізвисьце маляра байдуже для вас так само, як підписані або непідписані автори образів, що висять на стінах ваших кімнат», – зазначав М. Рудницький, а далі повів розмову з малярем про його життєвий і творчий шлях та як він став карикатуристом. А завершувалася публікація роздумами М. Рудницького про вимогливість митця і ставлення тогочасної публіки до мистецтва і характеристикою творів свібесідника: «...Кожна карикатура Сорохтея є, наче кожна інша картина, вислідом довгих,

томлячих спроб» (Світ. 1926. Ч. 19/20. 15 жовт.). Публікацію щедро ілюстрували шаржі О. Сорохтея на В. Барвінського, О. Новаківського, М. Рудницького і С. Балея.

Власне, характерною особливістю інтерв'ю з художниками в західноукраїнській пресі міжвоєнного періоду було те, що до них додавалися репродукції їхніх картин. Такими були інтерв'ю М. Рудницького (опубліковані під криптонімом м-р та м.р.) п. н. «Малярка з темпераментом холодної риби. Розмова з Ярославом Музикою» (Назустріч. 1935. Ч. 24. 15 груд.) та п. н. «Маргіт Сельська» (Назустріч. 1936. Ч. 2. 15 січ.). Зокрема, інтерв'ю з Ярославом Музикою було проілюстроване репродукціями двох її творів на шклі п. н. «Риби» та «Дама з котом», а інтерв'ю з Маргіт Сельською – трьома її картинами, а саме: «Мертва природа», «Каруселя» та «Мариля».

Інтерв'ю з Ярославом Музикою М. Рудницький провів у кав'ярні, а з Маргіт Сельською – в неї вдома. Але перед тим автор розповів про своє знайомство з Маргіт Сельською у старому, закуреному льокалі у серці Львова, де щосуботи збиралася мистецька «братія». І ось одного вечора зайшли туди з вулиці двоє п'яних панків і пошукали собі зачіпки з малярами. Маргіт Сельська підійшла до них і сказала енергійним голосом: «Чи ви підете геть, чи ні?» (Назустріч. 1936. Ч. 2. 15 січ.). «Як там скінчилась така сцена – байдуже. Ми звернули на неї увагу з огляду на контраст між ніжною, дуже жіночою постаттю і сміливим жестом, що розворушив мужчин», – так охарактеризував автор художницю. Відтак лаконічно змалював домашню обстановку. Її кімнати нічим не нагадували малярську богему. «Найзразковіший лад достроений до суворой простоти модерних меблів. Входячи сюди, – ви присмтно збентежені, немовби помилились. Не шукайте теж друкарської помилки з імені “Маргіт”. Воно – найавтентичніше, єдине з екзотичною барвою, довкола цієї природної, гарної жінки. [...] Навіть розмова з М. Сельською про її працю має всі прикмети зрівноваженої безпосередности» (Назустріч. 1936. Ч. 2. 15 січ.).

Інтерв'ю з Ярославом Музикою М. Рудницький розпочав так: «Четвер. Довкола каварняного столика члени нашої редакції та співробітники. ...Серед згущеного каварняного диму вже доглянули ми свою жертву, і як делегат “Назустріч” підходжу до столика, де малярка сидить у “свому” товаристві. Вона вже знає,

що її чекає» (Назустріч. 1935. Ч. 24. 15 груд.). Художниця вечеряла, тож попросила кореспондента підійти через 15 хвилин. Поки вона вечеряла, він вирішив так представити її читачам: «Вона маленька, тиха та скромненька. Коли виїжджає сама на чужину – до Норвегії, Москви чи Італії, наводить у поїздах завсіди опікунів, які бояться, що ця дівчинка не дасть собі ради. Тим часом енергії в неї стільки, що нині апетиту». А далі розповів про «артистичну вдачу» і творчість художниці та складну техніку роботи на склі.

Проілюстрованим було також інтерв'ю Ірини Гургули з Марією Доманицькою, опубліковане п. н. «В емалієрській робітні Марії Доманицької» (Жінка. 1937. Ч. 6. 15 берез.). До публікації містилися світліни двох творів художниці п. н. «Композиція» та «Парки».

Як багато інших західноукраїнських авторів, Ірина Гургула на початку бесіди повідомила читачок, що з творчістю Марії Доманицької вони мали змогу ознайомилися зі статті у ч. 10 «Жінки» за 1935 р., присвяченій мисткині, що з половини січня вона перебуває у Львові і за цей час провела шеститижневий курс емалії у міському промисловому музеї, після якого підготувляла виставку робіт. Саме про майбутню виставку й пішла розмова, але перед тим Ірина Гургула детально змалювала роботу в емалієрській майстерні. «Стукіт, дзенькання, яке лунало вже здалека в коридорі, велика метушня, огонь – ось мої перші вражіння. В просторій кімнаті багато осіб при столах, ковалах, печі, всі пильно заняті, працюють завзято» (Жінка. 1937. Ч. 6. 15 берез.).

Однак повернемося до неперевершеного майстра інтерв'ю М. Рудницького, зокрема його циклу розмов з лауреатами премії ТОПІЖу, опублікованому п. н. «Наші розмови з лавреатами» (Назустріч. 1934. Ч. 3. 1 лют.). У цьому циклі М. Рудницький витворив своєрідну панораму емоцій інтерв'юйованих письменників. Додамо, що автора розмов не було зазначено, але сарказм та іронія, з якими вони велися, та різноманітність інтерв'ю, які кардинально відрізняються одне від одного, засвідчують, що ним був саме М. Рудницький, редактор часопису «Назустріч». Тож зупинимося на їх аналізі детальніше.

Відразу ж після оголошення премії ТОПІЖу редакція «Назустріч» «поробила заходи, щоби відбутися з лавреатами розмови» і таким чином наблизити їх безпосередньо до читача.

Серед лауреатів були С. Гординський, Галина Журба, Б. Кравців і С. Левинський. Кожне з чотирьох інтерв'ю мало свою назву, а до всіх було вміщено лише фото С. Левинського. Майже до всіх лавреатів інтерв'юер прийшов додому. Першою була опублікована «Розмова з поетом-містиком» С. Гординським, яка починалася такими словами: «Співробітник “Назустріч” пішов на другий день по проголошенні рішення журі до *Святослава Гординського*. Застав його дома, як сидів над книжкою своїх поезій, покресленою, мов труп у руках студентів першого року медицини», себто виправляв помилки у своїй книжці.

«Наш кореспондент був у досить прикрій ситуації, – розповідав далі про себе у третій особі М. Рудницький. – А саме: якийсь анонімний нахаба надіслав до редакції лист із дуже гострими напастями на нашого симпатичного маляря, що почав грішити ритмічно». Тож він повідомив С. Гординського про листа. Та виявилось, що його автором був сам поет. Вдало вмонтований критичний лист у канву інтерв'ю дозволив М. Рудницькому не лише зробити оригінальне інтерв'ю, а й уникнути жанрової одноманітності у наступних розмовах із іншими лавреатами. Скажімо, інтерв'ю зі письменником-мандрівником С. Левинським п. н. «15 хвилин розмови зі Ст. Левинським» проведено, якщо так можна сказати, у класичному стилі діалогу з таким початком: «Застаємо Ст. Левинського дома в його бібліотеці і відразу починаємо розмову» (Назустріч. 1934. Ч. 3. 1 лют.)

Дуже лаконічним вийшло інтерв'ю М. Рудницького з Б. Кравцевим п. н. «Поет, що не хоче писати поезій». При зустрічі з автором інтерв'юеру нагадалися слова поета із передмови до другої збірки «Проміні», що він не писатиме більше поезій, тож розмова точилася навколо цього питання. Кращим за поезію Б. Кравців вважав саме життя, але коли нема руху, чину, боротьби – тоді приходить поезія, і вона, як у випадку з ним та його ув'язненням, стала для нього чином, змістом життя, і він почав знову писати, щоб жити.

Особливо нестандартним у циклі чотирьох розмов вийшло «Інтерв'ю, якого не було» із Галиною Журбою. Письменниця відмовилася давати інтерв'ю, тож в основу публікації ввійшла розмова довкола нього. М. Рудницький зацентрував увагу читачів і на тому, що під час зустрічі письменниця була трохи насторожена.

«Знаємо, чому. Вона не любить ніяких розмов, що мають бути потім надруковані, за ніщо в світі не дасть своєї світлини». Власне, в основу інтерв'ю М. Рудницького і ввійшла відмова Галини Журби (Назустріч. 1934. Ч. 3. 1 лют.).

Ще одне «інтерв'ю, якого не було» опубліковано також на сторінках хустського театрального журналу «Нова Сцена» автора О. Ч. п. н. «Я хотів написати інтерв'ю». Автор хотів «написати інтерв'ю», себто провести, але вперше в житті йому не вдалося цього зробити. Інтерв'ююваний – український театральний режисер, драматург і тодішній директор театру «Нова Сцена» Юрій Августин Шерегій – був настільки зайнятий репетицією ансамблю, що не зміг приділити інтерв'юєру бодай хвилину часу. Однак це «ненаписане» інтерв'ю цікаве тим, що в ньому автор не лише розповів про свого приятеля з дитинства і побратима-пластуна Ю. А. Шерегія, а й влучно відобразив тогочасні настрої національного піднесення в Карпатській Україні, пов'язаного, зокрема, і з діяльністю театру «Нова Сцена».

«Тихо стояли ми хвилинку, стиснувши собі руки, з почуттям радості в серці, що в р е ш т і м о ж е м о п р а ц ю в а т и», – так завершував «ненаписане» інтерв'ю О. Ч., а коли виходив з театру, то весь ансамбль, як голос дзвону малої дерев'яної церковці, загудів хором: «Слава Україні!» (Нова Сцена. 1939. Ч. 2. Лют.).

Інтерв'ю, яке не відбулося з міністром Ю. Ревасем, опублікував також В. Бірчак у «різдвяних» «Чотирьох розмовах». Автор розпочав його такими словами: «В театрі на виставі оперети Миколи Чирського “Місяць і зоря” зайшов я до льожі пана міністра Юліяна Ревая...». А далі В. Бірчак звернувся до міністра не як до офіційної особи, а як до приятеля «Юлька», і попросився на авдієнцію, показавши міністрові листа з редакції «Діла» з проханням дати інтерв'ю.

«...Просьять, щоб я між іншими і з тобою списав інтерв'ю, – зазначав автор й одразу ж звернувся до міністра: – Дозволь, що таки тут у театрі зачну інтерв'ю. [...] Я хотів би з тобою поговорити про такі речі, про які тебе ще ніхто не питав». Міністр Ю. Ревай погодився дати інтерв'ю наступного дня і запросив В. Бірчака прийти до бюро. Однак автор даремно приходив до міністра наступного і третього дня, бо міністр то був на нараді, то виїхав у справі автом, тож завершив інтерв'ю такими словами: «...А що

ви, панове з редакції, хочете мати інтерв'ю на Різдво, а не на Великдень, пересилаю те, що маю. Цей міністр вічно в праці і велика штука його зловити на приватну розмову» (Діло. 1939. Ч. 5. 7 січ.).

Як ми вже зазначали, у західноукраїнській пресі міжвоєнної доби часто трапляються інтерв'ю, які межують із нарисами. Такими є інтерв'ю з Ольгою Кобилянською Р. Голяна «В Ольги Кобилянської» (Назустріч. 1934. Ч. 12. 15 черв.) та В. Ткачука «Кобилянська серед квітів. Спеціальне інтерв'ю для редакції “Неділі”» (Неділя. 1935. Ч. 28. 21 лип.).

Р. Голян в інтерв'ю з Ольгою Кобилянською детально описав помешкання й кабінет письменниці і змалював її портрет: «Ольга Кобилянська. / Тільки у чорному, гладко причesanому волоссі помітно матовий, сріблястий відблиск... / Гострі риси лагідніють, губляться, коли пані в чорному усміхається і, простягаючи руки до мене, говорить: – Гості, гості, яка рада я... яка рада...» (Назустріч. 1934. Ч. 12. 15 черв.)

«Але гості, такі, як я, – зазначав далі Р. Голян, – ще й коли мало мають часу, більше самі питають, як відповідають. Є деяка нечемність у тих репортерських запитах, деяка влізливість, що вимагає великого виrozumіння. Але Ольга Кобилянська виrozumіла. З усміхом відповідає на мої ділові запита, які йдуть один за одним» (Назустріч. 1934. Ч. 12. 15 черв.).

Р. Голян засипав письменницю найрізноманітнішими питаннями, над чим працює, чи підтримує зв'язки з галицькими письменниками, чи радянський уряд перестав виплачувати їй літературну підтримку, чи отримує гонорари за свої твори, видані на Радянщині, та ін. Інтерв'юер завершив бесіду такими словами: «Скінчилося інтерв'ю. Пані в чорному перехоплює тепер мою роллю і починає питати. Тих запитів не менше, як моїх. Відповідаю, як умію, реконструюю словами галицьку дійсність. / В кімнаті пахне бузком. Пані в чорному сидить у глибокому фотелі і слухає...» (Назустріч. 1934. Ч. 12. 15 черв.).

Натомість В. Ткачук у спеціальному інтерв'ю для редакції «Неділі» розпочав бесіду з письменницею зі свого знайомства: «Дозвольте представитись?». Молодого автора насамперед цікавили погляди Ольги Кобилянської на нову генерацію українського письменства, початок її шляху в літературу і

«чи Совітська Україна платить пані добродійці тих 75 долярів місячно», які у свій час призначила, і т. п.

В. Ткачук додав до свого інтерв'ю й маленьку пікантність з особистого життя Ольги Кобилянської. Відповідаючи на його запитання, вона задумалась: «– Ага, щось хотіла я сказати, видите, забуваю, вже трачу пам'ять. Ага (нагадала), але – це мусите таки записати: – Чому я не віддалася? Таке є зі мною, як із великими німецькими письменницями. Їм дорікали, що вони пахнуть чорнилом. Боялися, що як жінка пише, то з неї не буде добра мати... Таке й зі мною. / Потім склонила голову й підперла її долонею...» (Неділя. 1935. Ч. 28. 21 лип.). А завершив інтерв'ю В. Ткачук описом, який і послужив для назви публікації «Кобилянська серед квітів» – після щедрої гостини вони зайшли в городчик і Ольга Кобилянська пішла до своїх квітів.

Неперевершений майстер інтерв'ю М. Рудницький оприлюднив на сторінках часопису «Назустріч» ще один різновид цього жанру – колективне інтерв'ю, коли в розмові з інтерв'юйованим взяли участь умовні читачі та редакційний колектив. Такою є розмова в редакції з Богданом Ігорем Антоничем п. н. «Як розуміти поезію», опублікована в часописі «Назустріч» (1935. Ч. 15. 1 серп.). У публікації не зазначено прізвища інтерв'юера, але його стиль письма і парадоксальність мислення засвідчують, що автором її був саме редактор часопису «Назустріч» М. Рудницький. Ведучи мову про те, що справжню бурю в читачів викликали оприлюднені на сторінках «Назустрічі» вірші Б. І. Антонича, М. Рудницький зазначав, що читачі засипали редакцію такими запитаннями: «Скажіть, будь ласка, що це значить: “Антонич був хрущем і жив колись на вишнях”, або “росте Антонич і росте трава”, або “червоне сонце продають на ярмарку в Горлицях”». Тож, резюмуючи читацькі обурення, автор інтерв'ю вирішив переадресувати загальні читацькі запитання Б. І. Антоничу й іронічно охарактеризував чи то умовного колективного читача, чи то самого поета такими словами: «Ну, й “хрущ з травою!» Зайшов до нас Антонич, а ми до нього: / – Слухайте, або ви будете писати вірші по людськи, як Бог приказав, або давайте до кожного вірша коментар, бо інакше від “Назустріч” повідскакують всі передплатники». І далі довідуємося, що участь у розмові взяли й працівники редакції («Розмова розгортається. Всі присутні беруть

участь і атакують Антонича»), фактично маємо колективного інтерв'юера (умовних читачів та співробітників редакції) і колективне інтерв'ю, у якому поет глибоко і цікаво з'ясовував присутнім таїну справжньої поезії, відповідаючи на всі їхні (колективні) питання (Як розуміти поезію. Розмова в редакції з Богданом І. Антоничем. Назустріч. 1935. Ч. 15. 1 серп. С. 2, 5).

Часто інтерв'ю були такими динамічними, що нагадували театральні вистави або радіоп'єси. До такого типу можна віднести інтерв'ю «Волинська дівчина зі срібного екрану. Розмова з Тамарою Вишнівською» за підписом (Ктв.) (Діло. 1937. Ч. 122. 5 черв.) – про майбутнє заміжжя фільмової артистки; «Нововибрана красуня. Інтерв'ю з нововибраною красунею п-ою М. Чижовичівною» М. Рудницького (під криптонімом ор. ор.) (Діло. 1934. Ч. 39. 14 лют.) – дотепна бесіда про конкурс; «Помаранчеве інтерв'ю. Дві години розмови у справі помаранч у Центросоюзі» А. Курдидика (Діло. 1935. Ч. 71. 18 берез.) – з'ясування причини появи на львівському ринку великої кількості мандарин, яку легко можна було подати у формі статті, натомість автор створив бурхливе театральне дійство.

Зокрема, А. Курдидик детально описав, як дзвонив телефон, а директор «Централі» Мартюк відтелефонував, давав підлеглим доручення і, крім усього, просив принести до бюро помаранчі: «Кладе слухавку і простягає мені папіроску. / – Прошу! Що ви хотіли знати?» (Діло. 1935. Ч. 71. 18 берез.).

Жанр інтерв'ю був настільки популярним у міжвоєнний період, що С. Чарнецький (під псевдонімом Тиберій Горобець) навіть написав фейлетон п. н. «Розмова на Бернардинській площі», в якому своїм співрозмовником обрав старого знайомого – гнідого коня Мундика. Той скаржиться авторові на своє життя і на те, що дорожкарські коні програють конкуренцію автомобілям, які їдуть швидше, але швидше – до катастрофи. «Колись, як люди нам довіряли, мали під собою чотири міцні ноги, а тепер – усе гума. Гума замість підкови. А підкова цеж символ щастя! Попробуйте найти її тепер на нашій вулиці!» (Діло. 1936. Ч. 22. 30 січ.).

Однак якби нам треба було вибрати найоригінальніше інтерв'ю в західноукраїнській пресі міжвоєнного періоду, то ним могла би бути «Розмова з дамою з портрету» авторства Хариті Кононенко (під криптонімом Х. Р-тя), опублікована на

сторінках часопису «Жінка» (1935. Ч. 9. 1 трав.). Публікація доповнена «Портретом п. Іванни Левицької» роботи Василя Масютина, на якому була зображена молода дівчина з песиком на колінах. Розмові з дівчиною з портрета передувала розповідь про приїзд до Львова В. Масютина і те, що жінки-репортерки не квапились по інтерв'ю, «і тільки вістка, що знаменитий маляр буде малювати одну із львівських пань, нас трохи зворушила і ми собі в календаріку зазначили: “подивитись на портрет пані Асі Левицької”». Коли ж у редакції часопису «Жінка» довідалися, що портрет готовий, то його співробітниця пішла подивитись на твір, а подивившись, «завела балачку з живою його представницею», як вона позувала художникові, про що розмовляла з ним, яке враження зробили на нього львівські пані тощо. Та найцікавішим є закінчення інтерв'ю. На картині був намальований песик Фростік, тож, почувши своє ім'я, захотів і від себе додати, як йому було важко позувати і попросив: «Ну, бодай, не забудьте й про мене там у своєму часописі згадати. Власне, я був терпеливим лише тому, що сам пан Масютин мені дуже подобався, а інакше я б уже ніколи не погодився, щоб мене малювали». «На закінчення цієї німої розмови Фрості подав гості лапцю і тим нагадав, що треба закінчувати свою візиту» (Жінка. 1935. Ч. 9. 1 трав.).

На сторінках західноукраїнської преси міжвоєнної доби трапляються також інтерв'ю, проведені з групою людей, але жодного імені учасників розмови не було названо. До таких інтерв'ю можна зарахувати декілька бесід кореспондента (Я. С.) газети «Неділя» п. н. «Утікачі з “раю”» (1930. Ч. 13. 30 берез.; Ч. 15. 13 квіт.) та «Інтерв'ю з панями, членами Жіночого Союзу» у добірці «Чотири розмови» В. Бірчака у «Ділі» (1939. Ч. 5. 7 січ.). Зокрема, кореспондент (Я. С.) газети «Неділя», їдучи в потягу «Шепетівка–Варшава», почув розмову втікачів з радянської України і долучився до їхньої бесіди. Він колоритно змалював родину втікачів: батька, типового українського робітника-пролетаря, і матір, жінку міських робітничих кварталів, їхніх двох дочок і сина, представників молодшої генерації. Родина втікачів була зукраїнізованими в другому поколінні німецькими колоністами з Катеринославщини і їхала до Німеччини. Хоч у назві публікації і зазначено жанр інтерв'ю, але воно дуже близьке до подорожнього нарису. Та випадкова зустріч із втікачами із «раю» дозволяє

кореспондентові розповісти читачам про ситуацію в радянській Україні, в якій безчинствують комуністи, відбирають від селян збіжжя і худобу, тому в країні настає голод, і все це спричинилося до того, що родина вирішила виїхати до Німеччини (Неділя. 1930. Ч. 13. 30 берез.).

В опублікованому в наступному числі газети продовженні інтерв'ю кореспондент оповів трагічні історії інших втікачів із «раю» – двох обшарпаних 10–11-річних дітей-утікачів, батьків яких убили під час колективізації, і тепер діти ходили волинськими селами і просили у людей хліба. Однак, попри наявність діалогів та жанрове означення «інтерв'ю нашого кореспондента», це т. зв. інтерв'ю більше наближене до жанру подорожнього нарису (Неділя. 1930. Ч. 15. 13 квіт.). Проте завдяки такому синтезові жанрів публікація набула динамічності і легкості.

В. Бірчак в «Інтерв'ю з панями, членами Жіночого Союзу» у добірці «Чотири розмови» також не назвав жодного імені жінок, з якими вів бесіду в кав'ярні «Січової Гостинниці» (Діло. 1939. Ч. 5. 7 січ.). «Чотири розмови» В. Бірчака були опубліковані у «різдвяному» номері, тому інтерв'юер дотепно розповів, як пані шукали велику піч, щоб спекти на Святий вечір січовикам й емігрантам 450 колачиків, 2000 голубців та приготувати борщ, для якого купили віз головок капусти. І в такому жартівливому, однак водночас патріотичному руслі тривало все інтерв'ю, яке В. Бірчак завершив словами, що в Карпатській Україні працюють не тільки чоловіки, а й жінки, а українські емігранти не будуть почувати себе під час Святої вечері самотніми (Діло. 1939. Ч. 5. 7 січ.).

Висновки. Ретроспективний аналіз інтерв'ю на сторінках західноукраїнської преси міжвоєнного періоду дозволяє зробити такі висновки: 1) жанр інтерв'ю був надзвичайно популярним серед журналістів та читачів і завдяки його діалогічній формі інтерв'юерам вдавалося динамічно відображати актуальні тогочасні теми, зокрема боротьбу за національну автономію Підкарпатської Русі у складі Чехо-Словацької Республіки, згодом – за самостійність Карпатської України, а також тонко передавати настрої тогочасного культурного простору та яскраві грані життя і творчості провідних тогочасних письменників і художників; 2) цікавими й вагомими інтерв'ю робили його учасники: відомі

суспільно-політичні і духовні діячі – Августин Волошин, Юліан Ревай, Константин Грабар, Ярослав Нечас, Діонісій Нярадій, Андрей Шептицький, письменники й художники – Ольга Кобилянська, Богдан Ігор Антонич, Святослав Гординський, Софія Яблонська, Ірина Вільде, Степан Левинський, Ярослава Музика, Маргіт Сельська, Осип Сорохтей, режисер Юрій Августин Шеретій та ін.; 3) інтерв'ю були дуже різноманітними: воно межувало із нарисом, витворюючи цікавий синтез жанрів; було монологом, а не діалогом; було таким, яке не відбулося; було колективним і мало колективного інтерв'юера (умовних читачів та співробітників редакції); інтерв'ююваною була група людей, але жодного імені учасника розмови не було названо; нагадувало театральну виставу чи радіоп'єсу; охоплювало широку тематику, а об'єктом розмови ставали резонансна постановка п'єси, дівчина з картини художника, безіменні втікачі з радянського «краю», одруження молодої кінозірки, обрання красуні, помаранчевий бум на ринку і навіть гнідий кінь у фейлетоні Тиберія Горобця (С. Чарнецького); 4) важливим для інтерв'ю було місце його проведення (часто – урядові будівлі, кав'ярні, театри і домашні помешкання, і дуже рідко – майстерні митців, редакції часописів, клуби), що дозволяло інтерв'юерам наблизити героїв розмови до читача і тонко змалювати їхні творчі та психологічні портрети; 5) нерідко інтерв'ю доповнювалися фотографіями інтерв'ююваних чи репродукціями їхніх мистецьких творів – картин та шаржів, що помітно привертало читачську увагу, а саме періодичне видання робило візуально привабливим; 6) іноді одне й те саме інтерв'ю з важливою тематикою друкувалося одночасно в декількох часописах, зокрема інтерв'ю Р. Голяна з новим губернатором Підкарпатської Русі К. Грабарем у «Ділі» (1937. Ч. 244) та «Неділі» (1937. Ч. 43), а також траплялися передруки інтерв'ю з інших видань, зокрема з польського часопису, вміщеного в «Неділі» (1938. Ч. 47); 7) в тогочасній пресі існувала практика публікувати одночасно добірки інтерв'ю, наприклад: «Чотири розмови» В. Бірчака у «Ділі» (1939. Ч. 5) та «Наші розмови з лавреатами» – чотири інтерв'ю авторства М. Рудницького у часописі «Назустріч» (1934. Ч. 3), однак домінуючими були окремі інтерв'ю; 8) на якісний рівень інтерв'ю помітно впливав фаховий рівень інтерв'юерів, якими були відомі та досвідчені українські

журналісти, редактори і письменники Михайло Рудницький, Володимир Бірчак, Олена Кисілевська, Роман Голян, Василь Гренджа-Донський, Йосип Бойчук, Ольга Дучимінська, Анатоль Курдидик, Ірина Гургула, Харитя Кононенко, Василь Ткачук та ін. Усе це засвідчує не лише популярність жанру інтерв'ю в західноукраїнській пресі міжвоєнного періоду, а і його бурхливий розвиток, завдяки чому вдалося зафіксувати величезний пласт національного й духовного життя українського народу загалом та його непересічних особистостей зокрема.

Література

- Афанасьєва, К. О. (2003). Інтерв'ю як об'єкт співавторства. *Наукові записки Інституту журналістики*, 11, 6–10. Київ.
- Василенко, М. К. (2006). Динаміка розвитку інформаційних та аналітичних жанрів в українській пресі: монографія. Київ: Інститут журналістики КНУ імені Тараса Шевченка.
- Гончарова, Н. (2019). Місце інтерв'ю як чинник пам'яті. *Науковий вісник Ізмайльського державного гуманітарного університету*: зб. наук. пр., 43, 24–30. Ізмаїл: РВВ ІДГУ.
- Дучимінська, О. (1936). У цьогорічної лавреатки. *Нова Хата*, 3, 5. Львів.
- Здорова, В. Й. (2004). *Теорія і методика журналістської творчості*: підручник. 2-е вид., перероб. і допов. Львів.
- Казімова, Ю. (2018). До поняття формату жанру інтерв'ю у журналістиці. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*, 2, 896, 65–69. Львів.
- Михайлин, І. Л. (2011). *Основи журналістики*: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури.
- Сарбі, Ю., Лазарева, А. (адаптація та пер. з фр.) (2003). *Техніка інтерв'ю*: посібник; 2-ге вид. Київ: Інститут масової інформації.
- [Чарнецький, С.] Горобець, Тиберій. (1936). Розмова на Бернардинській площі. *Діло*, 22. Львів.
- Чекмишев, О. В. (2004). *Основи професійної комунікації. Теорія і практика новинної журналістики*. Київ.

References

- Afanasieva, K. O. (2003). Interview as an object of co-authorship. [Interview as an object of co-authorship]. *Naukovi zapysky Instytutu zhurnalistyky*, 11, 6–10. Kyiv [in Ukrainian].
- [Charnetskyi, S.] Horobets, Tyberii (1936). Rozmova na Bernardynskii ploshchi [Conversation on Bernardynska Square]. *Dilo*, 22. Lviv [in Ukrainian].
- Chekmyshev, O. V. (2004). *Osnovy profesionalnoi komunikatsii. Teoriia i praktyka novynnoi zhurnalistyky* [Basics of professional communication. Theory and practice of news journalism]. Kyiv [in Ukrainian].

Duchyminska, O. (1936). U tsohorichnoi lavreatky [This year's laureate]. *Nova Khata*, 3, 5. Lviv [in Ukrainian].

Honcharova, N. (2019). Mistse interviu yak chynnyk pamiaty [Interview place as a memory factor]. *Naukovyi visnyk Izmailskoho derzhavnoho humanitarnoho universytetu*: zb. nauk. pr., 43, 24–30. Izmail: RVV IDHU [in Ukrainian].

Kazimova, Yu. (2018). Do poniattia formatu zhanru interviu u zhurnalistytsi [To the concept of the format of the genre of interviews in journalism]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnika»*, 2, 896, 65–69. Lviv [in Ukrainian].

Mykhailyn, I. L. (2011). *Osnovy zhurnalistyky [Basics of journalism]*: navch. posib., Kyiv: Tsentri uchbovoi literatury [in Ukrainian].

Sarbi, Yu., Lazarieva, A. (adaptatsiia ta per. z fr.) (2003). *Tekhnika interviu [Interview techniques]*: posibnyk, 2-he vyd., Kyiv: Instytut masovoi informatsiï [in Ukrainian].

Vasylenko, M. K. (2006). *Dynamika rozvytku informatsiinykh ta analitychnykh zhanriv v ukrainskii presi: monohrafiia [Dynamics of the development of informative and analytical genres in the Ukrainian press journalism]*, Kyiv: Instytut zhurnalistyky KNU imeni Tarasa Shevchenka [in Ukrainian].

Zdroveha, V. Y. (2004). *Teoriia i metodyka zhurnalistykoï tvorchosti [Theory and methodology of journalistic creativity]*: Pidruchnyk, 2-he vyd., pererob. i dopov. Lviv [in Ukrainian].

Vasyl Gabor

Candidate of Science (Philology), Senior Research Fellow,
Senior Researcher of the Research Institute for Press Studies
Vasyl Stefanyk National Scientific Library of Ukraine in Lviv
(Lviv, Ukraine)
vsgabor@gmail.com

FEATURES OF INTERVIEWS IN THE INTERWAR WESTERN UKRAINIAN PRESS

This paper presents an analysis of thirty-five interviews with prominent socio-political and religious figures, published in Western Ukrainian press during the interwar period, was conducted. These interviews featured notable individuals such as Avgustine Voloshin, Julijan Rewaj, Konstantyn Hrabar, Yaroslav Nečas, Dionisije Njaradi, Andrey Sheptytsky, and a range of writers and artists, including Olha Kobylianska, Bohdan-Ihor Antonych, Sviatoslav Hordynsky, Sofia Yablonska, Iryna Vilde, Stepan Levinsky, Yaroslav Muzyka, Margit Sielska, Osip Sorokhtei, and director Yurii Avhustyn Sherehii. Thematic interviews were examined, and the role of interviewers and their impact on the quality of publications were assessed.

It was found that interviews were actively published in the Western Ukrainian press of the interwar period (often with photographs of the interviewees or reproductions of their works of art) in such publications as «Dilo», «Nedilia», «Zhinka», «Svit», «Nazustrich», «Nova Khata», «Zhinocha Dolia», «Rusyn», «Nova Svoboda» та «Nova Stsena», which genre-wise diversified the periodicals, made them visually attractive, and aroused great interest among readers.

It was found that that the interview genre was not only popular but also extraordinarily diverse in Western Ukrainian publications of the interwar period; interviews bordered on essays, creating an intriguing synthesis of genres; they were monologues rather than dialogues; they were fictional; they were collective and had a collective interviewer (fictional readers and editorial staff); the interviewees were a group of people, but none of the participants names were given; they resembled theatrical performances or radio plays; they covered a wide range of topics, with the subjects of conversation being a resonant play production, a girl from a painter's painting, anonymous fugitives from the Soviet «paradise», the wedding of a young movie star, the election of a beauty queen, the orange boom in the market, and even an ordinary horse.

The study showed that in the Western Ukrainian press of the specified period, interviews with well-known journalists, editors, and writers, including Mykhailo Rudnytskyi, Olena Kysilevska, Roman Holiiian, Vasyl Grendzha-Donsky, Yosyp Boichuk, Volodymyr Birchak, Olha Dutschyminska, Anatol Kurdydyk, Kharyta Kononenko, Vasyl Tkachuk, and others, vividly reflected the sentiments of the contemporary cultural space and the location of the conversation, recreated the dynamics of the conversation, and the psychological and spiritual world of the interviewees.

Keywords: Western Ukrainian press, interview, interviewer, interviewee, social and political figures, artists.